

บทสรุปเสนอแนะ

จากการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในปัจจุบันแนวนโยบายของการใช้โทษจำคุก ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ได้มุ่งไปในทางปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิด และเป็นนโยบายที่มีอยู่ร่วมกันทั้งทางฝ่ายศาลและฝ่ายราชทัณฑ์ กล่าวคือ นอกจากศาลจะระวังไม่ให้มีการลงโทษแก่ผู้บริสุทธิ์แล้ว ในการวางโทษจำคุกศาลได้คำนึงถึงการลงโทษที่เหมาะสมแก่ตัวผู้กระทำผิด และในการปฏิบัติต่อผู้ต้องโทษจำคุก กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย ก็ได้จัดแผนงานฝึกฝนอบรม จัดกิจกรรมต่าง ๆ และมุ่งใจให้ผู้ต้องโทษกลับความประพฤติเป็นพลเมืองที่ดีต่อไปภายหลังพ้นโทษ นอกจากนี้รัฐเองก็ได้นำมาตราการต่าง ๆ มาใช้ในการชดเชยผลเสียของโทษจำคุก ที่จะ เป็นอุปสรรคของความมุ่งหมายดังกล่าว เช่น การรอกการลงโทษ การคุมประพฤติ การพักการลงโทษ การลดวันต้องโทษ และการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ ทั้งนี้ด้วยเหตุที่รัฐเห็นว่าการบรรลุถึงจุดหมายที่สามารถแก้ไขผู้กระทำผิดให้กลับเป็นพลเมืองที่ดีได้ โดยไม่หันกลับไปกระทำผิดอีก ย่อมจะเป็นประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมในที่สุด และเป็นประโยชน์มากกว่าการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน ซึ่งจะให้ผลเป็นการยับยั้งการกระทำผิดชั่วขณะเท่านั้น

ฉะนั้น ปัญหาความไม่สิ้นสุดของโทษจำคุก จึงเป็นปัญหาที่สมควรแก้ไขอย่างยิ่ง เนื่องจากปรากฏว่า หลังจากผู้ที่ต้องคำพิพากษาลงโทษจำคุกหมดข้อผูกพันที่จะต้องรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาแล้ว ไม่ว่าจะโดยได้รับโทษครบถ้วนหรือได้รับการปลดปล่อยก่อนครบกำหนดโทษในคำพิพากษาก็ตาม ผลความก้าวหน้าและความสามารถในการปรับปรุงตัวของผู้นั้นก็ตาม ซึ่งในความหมายของการลงโทษเพื่อการปรับปรุงแก้ไข ผู้นั้นย่อมจะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้ที่ได้รับการแก้ไขแล้ว แต่ผู้พ้นโทษก็ยังคงต้องถูกผูกพันด้วยคำพิพากษาลงโทษจำคุกนั้น ในฐานะเป็นเครื่องหมายที่ตราไว้เป็นชื่อนักหรือรอยมลทินที่ติดตัวผู้พ้นโทษตลอดไป และการที่คำพิพากษาลงโทษจำคุกไม่สิ้นสุดลงดังกล่าว ทำให้เสมือนกับเป็นการลงโทษที่ไม่สิ้นสุด โดยผู้พ้นโทษยังคงได้รับผลร้ายต่าง ๆ ได้แก่

1. ถูกจำกัดสิทธิ เช่น สิทธิในการสมัครรับเลือกตั้ง สิทธิในการเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ หรือเข้าร่วมทำประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมต่าง ๆ

2. ถูกจำกัดคุณสมบัติในการประกอบอาชีพ เช่น การรับราชการ การเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือไม่มีสิทธิที่จะขออนุญาตประกอบอาชีพบางอย่าง เช่น การขับรถสาธารณะ การจักหางาน เป็นต้น

3. ถูกกีดกันจากสังคม โดยแสดงความรังเกียจที่จะคบค้าด้วย ก่อให้เกิดปัญหาแก่ผู้พ้นโทษในการกลับเข้าสู่สังคม ผู้พ้นโทษจะถูกกีดกันทางจิตใจ เกิดความท้อถอยที่จะกลับตัวเป็นพลเมืองดี

ผลร้ายดังกล่าวนี้เองในที่สุดย่อมจะสะท้อนไปถึงปัญหาที่ผู้พ้นโทษจะหันกลับไปกระทำ ความผิดอีก ซึ่งก็หมายถึง การปรับปรุงแก้ไขที่รัฐได้ลงทุนไปในระหว่างที่ผู้พ้นโทษในเรือนจำ จะกลายเป็นการลงทุนที่สูญเปล่า

แนวทางในการแก้ปัญหา

เมื่อคำพิพากษาลงโทษจำคุกนั้นก่อให้เกิดปัญหาการลงโทษที่ไม่สิ้นสุด ซึ่งเป็นการลงโทษที่ไม่เป็นธรรม และก่อให้เกิดผลร้ายจนเป็นอุปสรรคแก่การที่ผู้พ้นโทษจะกลับตัวเป็นพลเมืองดีดังกล่าว การแก้ปัญหาจึงสมควรที่จะกระทำด้วยการลบล้างคำพิพากษานั้นเสีย ตามหลักการลบล้างคำพิพากษาที่มาแต่เดิม เพื่อขจัดความไม่เป็นธรรมในการลงโทษและเพื่อความกรุณาแก่ผู้ต้องโทษ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่านอกจากการยอมรับให้มีการลบล้างคำพิพากษาให้สิ้นสุดลงในกรณีที่คำพิพากษานั้นผิดพลาคแล้ว ก็ควรจะยอมรับให้มีการลบล้างคำพิพากษาให้สิ้นสุดลงในกรณีที่คำพิพากษานั้นไม่มีประโยชน์ที่จะคงสภาพไว้อีกต่อไปด้วย

อย่างไรก็ตาม เมื่อคำนึงถึงประโยชน์หรือแนวความคิดของสังคมที่ต้องการคงคำพิพากษานั้นไว้ เพื่อข่มขู่ในการเพิ่มโทษ และเพื่อป้องกันภัยล่วงหน้าที่คาดว่าผู้พ้นโทษยังเป็นบุคคลที่เป็นภัยอยู่ ซึ่งเป็นผลให้สังคมไม่ยอมรับผู้พ้นโทษนั้น ก็เห็นว่าการที่จะลบล้างคำพิพากษาไปเสียเลยทันทีเมื่อพ้นจากโทษ ก็จะเป็นการขัดกับประโยชน์และแนวความคิดดังกล่าว จึงควรกำหนดให้การลบล้างคำพิพากษานั้นมีหลักการอยู่ที่ความไม่เป็นภัยของผู้พ้นโทษ โดยกำหนดให้มีการพิสูจน์ความประพฤติของผู้พ้นโทษให้สังคมประจักษ์ถึงความไม่เป็นภัยของผู้พ้นโทษก่อน ซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาคารไม่ยอมรับของสังคมได้ในที่สุด

ส่วนปัญหาที่ว่าวิธีการลบล้างคำพิพากษาใดที่เหมาะสมแก่การนำมาใช้นั้น จากการศึกษาถึงวิธีการที่ประเทศไทยยอมรับมาใช้เพื่อลบล้างหรือเปลี่ยนแปลงผลของคำพิพากษาที่ถึง-

ที่สุด ด้วยเหตุผลต่าง ๆ ได้แก่ การรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ในกรณีที่ว่าพิพากษามีผลพลาก และการออกกฎหมายอภัยโทษ นิรโทษกรรม และล้างมลทิน เมื่อเห็นสมควรให้ความกรุณาแก่ผู้กระทำความผิด ให้ได้รับการลดโทษหรือพ้นจากโทษ พ้นไปจากความผิดและโทษ และพ้นไปจากมลทินของโทษ ซึ่งวิธีการดังกล่าวเมื่อเทียบกับวิธีการของต่างประเทศแล้ว อาจกำหนดให้มีผลเป็นการล้างคำพิพากษาให้สิ้นผลลงในที่สุดก็ตาม แต่เนื่องจากประเทศไทยจำกัดขอบเขตการใช้วิธีการดังกล่าวไว้ เช่น การรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ใช้กับกรณีของการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของจำเลย การอภัยโทษใช้เฉพาะกับโทษที่บังคับใช้ได้อยู่หรือกำลังบังคับโทษอยู่ และการนิรโทษกรรมใช้กับการกระทำความผิดทางการเมือง ทำให้เห็นสมควรใช้การล้างมลทินที่ใช้เป็นประโยชน์กับผู้พ้นโทษนั่นเอง มาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ผู้พ้นโทษโดยทั่วไป แทนที่จะปล่อยให้ขึ้นอยู่กับความกรุณาหรือดุลพินิจของผู้มีอำนาจตามแนวทางเดิมที่มีอยู่เดิม ก็ควรมีบัญญัติกฎหมายรับรองสิทธิที่ผู้พ้นโทษจะได้รับการล้างมลทิน ท่านองเกี่ยวกับการรับรองสิทธิที่จะร้องขอให้รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่

แนวทางในการนำวิธีการล้างมลทินมาใช้

เมื่อพิจารณาจากพื้นฐานแนวความคิดเรื่องการล้างมลทินในประเทศไทยตามกฎหมายล้างมลทิน ได้แก่ พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ. 2499 ก็จะได้เห็นได้ตามหมายเหตุนายพระยาธิบดีที่ว่า รัฐก็ยอมรับในความลำบากของผู้พ้นโทษที่มีมลทินติดตัว และเชื่อว่าการล้างมลทินจะเป็นการชุบชีวิตใหม่ให้แก่เขา และจากกฎหมายบางฉบับที่กำหนดข้อศักดิ์สิทธิ์ในการประกอบอาชีพของผู้ที่เคยต้องโทษจำคุก ก็ยังยอมรับให้มีข้อยกเว้น ในกรณีที่พ้นโทษมาแล้วตามระยะเวลาที่กำหนด หรือผู้มีอำนาจตามกฎหมายนั้นพิจารณาเห็นสมควรยกเว้นให้ ยิ่งกว่านั้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2521 ซึ่งกำหนดข้อศักดิ์สิทธิ์การสมัครรับเลือกตั้ง ได้กำหนดข้อยกเว้นไว้ในกรณีที่พ้นโทษมาแล้วเป็นเวลา 5 ปี ทำให้เห็นได้ว่าประเทศไทยยอมที่จะ เชื่อถือและปฏิบัติต่อผู้พ้นโทษอย่างเท่าเทียมกับบุคคลอื่น ต่อเมื่อแน่ใจได้ว่าเขาจะไม่เป็นภัยต่อสังคมอีกต่อไป เพียงแต่ยังไม่ได้กำหนดวิธีการพิสูจน์ความประพฤติของผู้พ้นโทษให้เป็นสิทธิแก่ผู้พ้นโทษในทุกกรณี ฉะนั้นจึงไม่เป็นการยากหรือขัดกับความรู้สึกนึกคิดของสังคมแต่อย่างใด ในการที่จะนำวิธีการล้างมลทินมาใช้ในประเทศไทยอย่างสมบูรณ์

ข้อดีของการล้างมลทินนอกจากจะก่อให้เกิดความเป็นธรรมในการลงโทษ ที่โทษจะต้องสิ้นสุดลงแล้ว ยังใช้เป็นประโยชน์แก่การปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิด และประโยชน์อื่น ๆ ดังนี้

1. การล้างมลทินช่วยซจกผลเสี่ยของโทษจำคุกที่สร้างมลทินแก่ผู้ต้องโทษให้หมดไป
 2. การล้างมลทินช่วยเสริมกระบวนการติดตามผล และการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยเร้าใจให้ผู้พ้นโทษเกิดความตื่นตัว มีความปรารถนาที่จะปรับปรุงตัวเอง และใช้ชีวิตให้เกิดประโยชน์แก่สังคม และเมื่อผู้พ้นโทษมีกำลังใจในการที่จะใช้ชีวิตที่ดีในสังคมความรู้สึกต่อต้านการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่เพื่อการติดตามผลก็จะลดน้อยลง โดยผู้พ้นโทษจะด้รับบำเหน็จคือการล้างมลทินตอบแทนแก่ความตั้งใจที่ ความสามารถในการควบคุมตัวเอง และการทำประโยชน์แก่สังคม

3. การล้างมลทินเป็นเครื่องยืนยันถึงการเป็นผู้ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วของผู้พ้นโทษ ก่อให้เกิดความมั่นใจแก่สังคมว่าผู้พ้นโทษไม่เป็นภัยแก่สังคมอีกต่อไป จึงเป็นการช่วยซจกปัญหาการไม่ยอมรับของสังคมหรือชุมชน ทำให้ผู้พ้นโทษประสบปัญหาในการกลับสู่สังคมน้อยลง

4. การล้างมลทินช่วยซจกสาเหตุของการกระทำคามผิดอีก โดยซจกทางที่จะทำลายโอกาสในการประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว ซจกความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม และสร้างเสริมจิตใจด้วยการให้สิทธิที่เท่าเทียมกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม

5. การล้างมลทินช่วยเสริมมาตรการซ่อมชู่ โดยการสร้างคุณค่าในตัวผู้พ้นโทษ ทำให้ผู้พ้นโทษสำนึกว่าตนเองยังมีคุณค่าที่ควรจะต้องหวงแหนไว้และสามารถยับยั้งชั่งใจเมื่อคิดจะกระทำคามผิดอีก

6. การล้างมลทินช่วยเสริมมาตรการเพื่อความปลอดภัย โดยใช้เป็นเครื่องวัดสภาพที่เป็นภัยของผู้พ้นโทษว่าหมดไปหรือยัง และช่วยให้สังคมรู้จักการให้อภัยซึ่งจะทำให้เกิดความสงบสุขในสังคม

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจรรยาบรรณการล้างมลทิน

ถึงกล่าวได้ว่าวิธีการลดล้างค่าพิพากษาโดยการล้างมลทินในประเทศไทยยังเป็นวิธีการที่ไม่สมบูรณ์ จึงควรกำหนดการล้างมลทินให้เป็นสิทธิตามกฎหมายแก่ผู้พ้นโทษโดยทั่วไป ดังนี้

ก. รูปแบบ

รูปแบบของการล้างมลทินควรบัญญัติกฎหมายให้มีทั้งการล้างมลทินได้ทั้งโดยทางศาล และโดยผลของกฎหมาย กล่าวคือ

1. การล้างมลทินโดยทางศาล ได้แก่ การกำหนดให้ศาลเป็นผู้ทำการไต่สวนความ

ประพฤติกองผู้พันโทฯ ทั้งนี้เพื่อให้การล้างมลทินได้ผลเป็นประโยชน์แก่กระบวนการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิดอย่างแท้จริง และการที่กำหนดให้ศาลเป็นผู้ทำกาแก้ไขส่วนรวมทั้งมีอำนาจสั่งล้างมลทิน ก็เพราะศาลมีหน่วยงานคือสำนักงานคุมประพฤติ ซึ่งสามารถขยายขอบข่ายของการทำงานให้คลุมถึงการล้างมลทินได้ง่ายและประหยัดกว่าการที่จะตั้งหน่วยงานขึ้นใหม่

2. การล้างมลทินโดยผลของกฎหมาย ได้แก่ การกำหนดการล้างมลทินเมื่อผู้พันโทฯปฏิบัติได้ตามเงื่อนไขที่กฎหมายได้วางไว้ ซึ่งจะมีผลเป็นการล้างมลทินโดยอัตโนมัติ โดยที่ผู้พันโทฯไม่ต้องร้องขอต่อศาลให้ทำการแก้ไขส่วนแต่อย่างใด ทั้งนี้เพื่อช่วยแก้ไขในกรณีที่ผู้พันโทฯไม่ต้องการให้มีแบบพิธี การล้างมลทินโดยผลของกฎหมายนี้ควรกำหนดระยะเวลาเพื่อการล้างมลทินที่ยาวกว่า

ข. วิธีกา

การล้างมลทินควรกำหนดเงื่อนไขและวิธีกาที่สำคัญ คือ

1. ข้อกาหนดเกี่ยวกับการพันโทฯจำคุก ควรกาหนดให้เป็นประโยชน์เฉพาะผู้ที่ได้รับโทษครบถ้วนตามคำพิพากษาหรือพันโทฯโดยการอภัยโทษเท่านั้น เพราะผู้ที่หลบหนีจากโทษจนพ้นอายุความการลงโทษยังถือไม่ได้ว่าเป็นผู้ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเพียงพอแล้ว
2. ข้อกาหนดเกี่ยวกับระยะเวลาหลังพันโทฯ ควรกาหนดว่าผู้พันโทฯต้องพ้นจากโทษมาแล้วตามระยะเวลาที่กาหนดไว้ก่อน ซึ่งจะกาหนดตามความหนักเบาของโทษ และควรกาหนดให้สัมพันธ์กับระยะเวลาเพื่อการเพิ่มโทษ กล่าวคือ ต้องกาหนดไว้ไม่น้อยกว่าระยะเวลาเพิ่มโทษตามมาตรา 92 และมาตรา 93 แห่งประมวลกฎหมายอาญา คือ 5 ปี หรือ 3 ปี
3. ข้อยกเว้นเกี่ยวกับระยะเวลาหลังพันโทฯและข้อยกเว้นความผิดที่ไม่ถือเป็นอุปสรรคแก่การล้างมลทิน เนื่องจากในสังคมไทยได้ยอมให้อภัยแก่บุคคลผู้เคยต้องโทษจำคุกในความผิดลหุโทษหรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท และผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน โดยถือว่าไม่ใช่ผู้มีจิตใจชั่วร้ายและไม่ถือเป็นเหตุเพิ่มโทษหรือข้อกีดสิทธิใด ๆ ฉะนั้นสำหรับการต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษาในความผิดดังกล่าวควรจะได้รับกาการล้างมลทินโดยผลของกฎหมายไปโดยทันที เพื่อเป็นข้อยืนยันความสิ้นสุดของโทษ และการกระทำความผิดอีกในระยะเวลาที่กาหนดเพื่อการล้างมลทิน ก็ไม่ควรนับเป็นอุปสรรคของการล้างมลทินในความผิดเดิมด้วย
4. ผู้พันโทฯจำคุกทุกคนควรจะได้รับประโยชน์จากการล้างมลทิน แต่อาจจำกัดด้วยรูปแบบของการล้างมลทินว่า เฉพาะผู้ต้องโทษจำคุกไม่เกินกาหนดเวลาเท่าไรจึงจะได้รับกา-

ล้างมลทินโดยผลของกฎหมายด้วย และถ้าเกินกว่าที่กำหนดก็จะล้างมลทินได้โดยทางศาล เช่น ในประเทศฝรั่งเศสกำหนดการล้างมลทินโดยผลของกฎหมายเฉพาะผู้ต้องโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี และในประเทศอังกฤษกำหนดไว้ไม่เกิน 30 เดือน เป็นต้น ส่วนผู้กระทำความผิดอีกในระหว่างรอการล้างมลทินในความผิดเดิม ก็อาจจำคุกให้ล้างมลทินเฉพาะทางศาลและควรขยายระยะเวลาที่จะขอล้างมลทินออกไปตามระยะเวลาที่อาจขอได้ในความผิดครั้งหลังที่ยาวกว่า ทั้งนี้ระยะเวลาของการล้างมลทินในกรณีกระทำความผิดอีกต้องกำหนดเป็นสองเท่าของระยะเวลาปกติ

5. การร้องขอให้มีการล้างมลทินโดยทางศาล นอกจากตัวผู้พ้นโทษแล้ว ควรกำหนดให้คู่สมรส ผู้บุพการี หรือผู้สืบสันดานของผู้พ้นโทษร้องขอได้ในกรณีที่ผู้พ้นโทษถึงแก่ความตายแล้วด้วย เนื่องจากกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้รับมลทินจากโทษจำคุกนั้นมีผลกระทบต่อครอบครัวของเขาด้วย

6. กระบวนการพิจารณาไต่สวนความประพฤติ ควรเปิดโอกาสให้มีการสืบพยานโต้แย้งได้ แต่ควรพิจารณาเป็นการลับ และควรให้ศาลมีอำนาจสั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะและพินิจถึงความประพฤติของผู้พ้นโทษ แล้วรายงานต่อศาลเพื่อประกอบการพิจารณาล้างมลทินด้วย และหากศาลมีคำสั่งยกคำร้องขอเสียแล้ว ก็ควรกำหนดระยะเวลาที่อาจยื่นคำร้องขอใหม่ได้อีก เช่น กำหนด 2 ปี เหมือนกรณีการร้องขอภัยโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา มาตรา 264 และเหมือนกับข้อกำหนดของประเทศฝรั่งเศส หรืออาจจะกำหนด 1 ปี เหมือนของประเทศญี่ปุ่นก็ได้

ง. ผลของการล้างมลทิน

การกำหนดผลของการล้างมลทิน อาจกำหนดไว้ทำนองเดียวกับที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ. 2499 ให้ถือว่าผู้ต้องคำพิพากษาและพ้นโทษแล้วได้รับการล้างมลทินนั้น มิเคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดในคดีนั้น ๆ ในกรณีของการล้างมลทินโดยทางศาลให้ศาลบันทึกการล้างมลทินนั้นไว้ในคำพิพากษาที่ได้รับ การล้างมลทิน พร้อมทั้งแจ้งให้หน่วยงานที่ควบคุมทะเบียนประวัติอาชญากรบันทึกการล้างมลทินไว้ในทะเบียนประวัติ และหากคดีนั้นอัยการเป็นโจทก์ฟ้องก็ให้ศาลแจ้งการล้างมลทินให้พนักงานอัยการบันทึกลงไว้ในสารบบความด้วย สำหรับการล้างมลทินโดยผลของกฎหมาย ผู้พ้นโทษก็อาจร้องขอต่อศาลให้ยกแจ้งการล้างมลทินและดำเนินการดังกล่าวได้

อนึ่ง การนำวิธีการล้างมลทินที่สมบูรณ์มาใช้ในประเทศไทย อาจกระทำได้ด้วยการ
เพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นอีกหมวดหนึ่งท่านองเกี่ยวกับการอภัยโทษ
โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยเรื่องของความสิ้นสุดของคำ-
พิพากษาให้ลงโทษของศาล และออกกฎหมายขยายอำนาจของสำนักงานคุมประพฤติ กระทรวง
ยุติธรรม ให้มีอำนาจหน้าที่สืบเสาะเพื่อการล้างมลทินด้วย.

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย